

به‌ناوی خوای به‌خشنده و میهره‌بان

هه‌ریمی کوردستانی عێراق

سه‌رۆ کایه‌تی هه‌ریم

سه‌رۆک

به‌ناوی گه‌له‌وه

ب‌پیار

ژماره (33) سالی 2007

ياسای هه‌موار کردنی پياده‌کردنی ياسای باجی ده‌رامه‌تی
ژماره (113) ی سالی (1982) ی هه‌موار کراو له هه‌ریمی کوردستان – عێراق

به پینی ئەو ده‌سه‌لانه‌ی له ب‌رگه‌ی (1) ی ماده‌ی (10) ی (ياسای سه‌رۆ کایه‌تی هه‌ریمی کوردستان – عێراق) ی ژماره (1) ی سالی 2005 ی هه‌موار کراو پیمان دراوه‌و، به پالپشتی ئەو ياساکارییه‌ی ئەنجومه‌نی نيشتمانی کوردستان – عێراق کردویه‌تی له دانیشتی ژماره (14) له 2007/10/22 ب‌پارماندا به ده‌رکردنی:

ياسای ژماره (26) ی سالی / 2007

ياسای هه‌موار کردنی پياده‌کردنی ياسای باجی ده‌رامه‌تی

ژماره (113) ی سالی (1982) ی هه‌موار کراو له هه‌ریمی کوردستان – عێراق

ماده‌ی یه‌که‌م:

یه‌که‌م: کار کردن به‌ب‌رگه (10/ج) له ماده‌ (1) ی ياسای باجی ده‌رامه‌تی ژماره (113) ی سالی 1982 ی هه‌موار کراو له هه‌ریمی کوردستان راده‌گیری.
دووهم: ده‌سته‌واژه‌ی (له‌غیری وڵاته‌ عه‌ره‌یه‌کان) له ب‌رگه (10/د) له ياسای باجی ده‌رامه‌تی ژماره (113) ی سالی 1982 ی هه‌موار کراو لاده‌بری.
سێهه‌م: ئەم ب‌رگه‌یه‌ی خواره‌وه ده‌خریته‌ سه‌ر ماده‌ (1) له ياسای باجی ده‌رامه‌تی ژماره (113) ی سالی 1982 ی هه‌موار کراو و ده‌بیته‌ ب‌رگه (10/ج) بۆی:–

برگه (10/ج): ئەو ھاوولاتییانەى لە رۆلەکانى ھەریمی کوردستان و لە دەرهوہى عیراق نیشتەجین ، وەك نیشتەجیکان بۆ مەبەستى پیاوێ کردنى ئە م یاسایە حسیب دە کرین.

ماددهى دووهم:

یەكەم: کار کردن به برگه (4) ی مادده (2) لە یاسای باجى دەرامەتى ژماره (113) ی سالى 1982 ی ھەموار کراو رادە گیرى.

دووهم: کار کردن به برگه (2) لە برپاری ژماره (520) ی سالى 1987 رادە گیرى.
سێهەم: کار کردن به برگه (20) ی مادده (7) ی یاسای باجى دەرامەتى ژماره (113) ی سالى 1982 ی ھەموار کراو رادە گیرى.

چوارەم: برپاری ژماره (73) ی سالى 2000 ھەلئەوہ شیتەوہ.

پنجەم: مادده (2) لە برپاری ژماره (86) ی سالى 2000 ھەلئەوہ شیتەوہ.

شەشەم: مادده (3) لە یاسای باجى دەرامەتى ژماره (5) ی سالى 1999 ھەلئەوہ شیتەوہ.

ھەوتەم: مادده (4) لە یاسای باجى دەرامەتى ژماره (5) ی سالى 1999 ھەلئەوہ شیتەوہ.

ھەشتەم: ئەمەى خوارەوہ دەخریتە پال مادده (2) و دەبیتە برگه (4) و بەم جوړه دەخویندریتەوہ:-

1- باجیک بەریتزەى بەرزبوونەوہ لە نرخى خانووبەرەكە فەرز دەکری یان مافی بەکارھینانى خەملیندراییت بە پى حوکمەکانى یاسای ژماره (85) ی سالى 1978 ی خەملاندنى بەھای خانووبەرە و قازانجەکانى یان بەدەلەكەى و کامیان بەسەر خاوەن مولك پتر دەوہستى یان خاوەنى مافی دەسکاری کردنیەتى بەھەر رینگایەك لە رینگاکانى گواستەوہى مولکایەتى یاخود چنگ کەوتنى مافی دەسکاری کردنیان یان گواستەوہى وەك (فروشتن و گۆرینەوہ و ریککەوتن و دەست ھەلگرتن و بەخشین و لا بردنى کۆپەشى و پاکۆ کردنى وەقف یاخود بانەوانى) و مامەلە لە گەل کریجى وەك خاوەن مولك دەکری لە کاتى بەکری گرتنى خانوو کە کەوتووەتە بەردەستى بە گریبەستى بانەوانى و بەم جوړه حسیب دەکری:-

أ- یەكەم (50000000) پەنجا ملیۆن دینار لە نرخى خەملیتراوى خانووبەرەكە یا بەدەلەكەى دەبوردرى و ئەم گۆژمە پارەیه بەسەر ھاوبەشەکاندا بە پى یشکەکانیان دابەش کری ئە گەر خانووبەرەكە بە مولك کرابى لە رووى کۆبەشییەوہ.

ب- ئهوهى له بره پاره لیبوردراوه که پتر بى که له برکهى (یه کهم / 1) لهم بهندهدا هاتوو، بهم ریژهیه باجه که دهیگریتهوه:-

1- (3%) تاكو (50000000) پهنجما ملیون دینار.

2- (4%) ئهوهى له (50000000) پهنجما ملیون دینار زیاتربى تاكو (100000000) سهده ملیون دینار.

3- (5%) ئهوهى له (100000000) سهده ملیون دینار زیاتربى تا دهگاته (150000000) سهده وپهنجما ملیون دینار.

4- (6%) ئهوهى له (150000000) سهده وپهنجما ملیون دینار زیاتربى.

2- ئهگهر گواستنهوهى ملکداری خانوو بهره که له سههه چهنه پشکیک له خانوو بهره که بو، ئهوا باجه که به پینى حوکمه کای ئهه یاسه له سههه هه موو خانوو بهره که حسیب ده کرى و به پینى پشکه کانی که گوازاراونه تهوه بوگشت خانوو بهره که وهرده گرى.

3- نابى مؤلتهى ئهه مامه لانهى ده که ونه بهر حوکمه کانی ئهه یاسایه له ریکاره کانی پشکین و گهران به دواى سهه ریپچیه کانی باج که بهر له جیه جى کردنى ئهه یاسایه ئه نجام دراوه هه لپه سیردرى.

4- حوکمه کانی ئهه یاسایه به دهه لهو لیبوردراوهى که له برکه (یه کهم / 1) دا هاتوون پیاده ده کرىن به سههه گواستنهوهى مولکایه تى خانوو بهره یان مافى دهسکاری کردنى که پینى ئهه یاسایه تهواو بووه و باجه کان یان فهرقى خهملینراوه کهى که که وتۆ ته سههه ریان نه دراوه.

ماددهى سییهه:

یه کهم: مادده (1) له یاسای باجى دهه رانه تى ژماره (5) ی سالى 1999 هه لده وه شپته وه. دووهه: مادده (1) له برپاری ژماره (219) ی سالى 2001 هه لده وه شپته وه و ئه مهى خواره وه جینى ده گریته وه.

ئهو که سهى نیشه جى یه ئهه لیبوردنانهى خواره وهى پى دهرى له ههه سالیکی ته قدیری و له سههه بهههه تى باره کهى له سالى دهه ماته کهى دا.

1- (2500000) دوو ملیون و پینج سهده ههزار دینارى عیراقى بو ئهه که سهى موکه له فه به ژياندى خیزان و ئه گهر ئافهه تى شوو نه کردوو بوو (بیوه ژن و ته لاق دراو نه بوو یا خود ئه گهر دهه ماته کهى له گهه ل دهه ماته تى میردى تیکهه ل نه کردبوو).

2- (2500000) دوو ملیون و پینج سهده ههزار دینارى عیراقى بو ژنه کانی یا ئه گهر ژنى ماله وه بى و هیهج دهه ماته تیکى نه بى یان دهه ماته ته کهى تیکهه ل به دهه ماته تى هاوسه ره کهى کرابى.

3-300000 سى سەد ھەزار دىنارى عىراقى بۆ ھەرىكەك لە مندالەكانيان بە چاوپۆشین لە ژمارەكانيان.

4-3200000 سى ملیۆن و دووسەد ھەزار دىنارى عىراقى بۆ خودى بیوھژن یا تەلاقدر اوو 300000 سى سەد ھەزار دىنارى عىراقى بۆ ھەرىكەك لە مندالەكانيان كە لە ژیر چاودیری ئەون بەشیوھیه كى یاسایى بە چاوپۆشین لە ژمارەیان.

5-ئەوھى موكلەفە بە ژياندن لیبوردەبیە كى دیکەى پیدەدری كە برەكەى 500000 پینچ سەد ھەزار دىنارى عىراقیە، ئەگەر تەمەنى لە شەست و سێ سالی تێپەرى بی لە گەل ئەو لیبوردەبیانەى كە لە بەشەكانى دیکەدا لەم ماددەبیەدا ھاتوون.

ماددەى چوارەم:

یەكەم: ماددە(2) لە یاسای باجى دەرامەتى ژمارە(5) ی سالی 1999 ھەلەدەوھشیئەوھ. دووھم: ماددە(3) لە بریاری ژمارە(219) ی سالی 2001 ھەلەدەوھشیئەوھ. سییەم: برگەكانى (6،7) لە بریاری ژمارە (294) ی سالی 1999 ھەلەدەوھشیئەوھ. چوارەم: كار كۆردن بە برگە(2) لە ماددە(13) لە یاسای باجى دەرامەتى ژمارە(113) ی سالی 1982 ھەموار كراو لە ھەریمی كوردستان رادەگیرى و ئەمەى خوارەوھى لەجى دادەنرى:

باجى دەرامەت دەخریئە سەر موكلەلەف لە برى ھەر سالیكى تەقدیری بەپى ئەم ریزانەى خوارەوھ:

1-دەرامەتى تاكى نیشئەجى دواى پیدانى ئەم لیبوردە یاسایانەى خوارەوھ:

أ-(3%) تا دەگاتە دوو ملیۆن دینار.

ب-(5%) بۆ ئەوھى لە دوو ملیۆن دینار پترە تا دەگاتە (4) چوار ملیۆن دینار.

ج-(10%) بۆ ئەوھى لە (4) چوار ملیۆن دینار پترە تا دەگاتە (6) شەش ملیۆن دینار.

د-(15%) بۆ ئەوھى لە (6) شەش ملیۆن دینار پترە.

2-دەرامەتى كەسى نا نیشئەجى ھەمان ریزەكانى نیشئەجى یە، بی ئەوھى ئەو لیبوردنەو یاسایانە بیگریئەوھ.

3-باج بە ریزەبیە كى چەسپاو كە برەكەى (15%) یە دەخریئە سەر قازانجى ھەموو كۆمپانیا كاراكان لە ھەریمی كوردستان بە كۆمپانیا تاك و سادەكانیشەوھ.

4-باج بە ریزەبیە (5%) لەسەر ئەوئەندەى لە 700000 ھەوت سەد ھەزار دینار زیاترە لە مووچەى فەرمانبەرانى ھەریم وەرەگیرى بۆ ھەموو پلەكانى فەرمانبەریەتى و كەرتى تاییەتى تۆمار كراو بە فەرمى وخواوھن پایەو پلە فەرمانبەرییە تاییەتیەكان

ماددهى پىنجهم:

يه كه م: برپاره كانى ژماره (192) ي سالى 1996 و ژماره (32) ي سالى 1997 و (4210،112،83،65) ي سالى 2003 هه لده وه شپينه وه.

دووهم: بر گه يه ك ده خريته سهر مادده (2) ي ياساى باجى دهرامه تى ژماره (113) ي سالى 1982 ي هه موار كراو له هه ري مي كوردستان - عيراق و ده بيته بر گه (7) بوى.
7- كار گه كانى دروست كردنى ئاليك.

سپيه م: دوو بر گه به زنجيره ي (27،28) ده خريته سهر مادده (7) له ياساى باجى دهرامه تى ژماره (113) ي سالى 1982 ي هه موار كراو له هه ري مي كوردستان و به م جو ره ي خواره وه:-

27- ئۆتۆمبىلى تاكسى (5) نه فهرى و پاسه كانى گواستنه وه ي بچووك و گه و ره ي نه فهران له ناو شار و له نيوان شاره كاندا.

28- تراكتور و دهراسه ي كشتوكالى و ئۆتۆمبىلى بار هه لگرى بچووك (پيكه پ ده بل) يه ك ته نى.

چوارهم: كار كردن به ياساى باجى جيماوه كان (التركات) ژماره (64) ي سالى 1985 ي هه موار كراو له هه ري مي كوردستاندا راده گيرى و ميراتگرانى نه و مردووه ي كه له ماوه ي هه لپه ساردنى ياسا كه به برپارى ژماره (32) له 1997/11/8 باجيان هاتوته سهر له باجى جى ماوه كان (التركات) ده بووردرين و هۆبه كانى باجى جيماوه كانيش له فهرانگه كانى باج له هه ري م داده خرين.

ماددهى شه شه م:

بر گه ي (2) له مادده (27) ي ياساى باجى دهرامه تى ژماره (113) ي سالى 1982 ي هه موار كراو هه موار ده كرى و به م جو ره ي خواره وه ده خوينريته وه:

(پيوسته له سهر هه ر كه سيكى تۆمار كرابى يا تۆمار نه كرابى و دهرامه تى كه هبى كه باج بيگرته وه، راپورتىك پيشكesh بكات له باره ي دهراماته كه ي خوى بهر له رۆژى يه كه مى ته مووز له سالى ته قديرى نه گه ر داواى لى نه كرا به ئاگادار كردنه وه ي نووسراو يان هۆبه ك له هۆبه كانى راگه يانده وه پيشكeshى بكا.

ماددهى حه وته م:

كار به هيچ ده قيكى ياساى يا برپارىك ناكرى گه ر له گه ل حوكمه كانى نه م ياسا به ناكۆك بى.

ماددهی هه‌شته‌م:

وه‌زیری دارایی ئابووری له هه‌ریم دا بۆی هه‌یه رینمایی پیوست بۆ ئاسانکاری جیبه‌جی کردنی حوکمه‌کانی ئەم یاسایه‌ ده‌ربکات.

ماددهی نۆیه‌م:

پیوسته‌ له‌سه‌ر ئەنجومه‌نی وه‌زیران و لایه‌نه‌ په‌یوه‌ندی‌داره‌کان حوکمه‌کانی ئەم یاسایه جیبه‌جی بکه‌ن.

ماددهی ده‌یه‌م:

ئەم یاسایه‌ له‌ رۆژی 2008/1/1 ی ته‌قدیری یه‌وه جیبه‌جی ده‌کری و له‌ رۆژنامه‌ی فه‌رمی (وه‌قائیه‌ی کوردستان) بلاوده‌ کرینه‌وه.

مه‌سه‌ود بارزانی

سه‌روکی هه‌ریمی کوردستان-عێراق

هه‌ولێر

24/گه‌لاریزان / 2707 کوردی

15/تشرینی دووه‌ م / 2007 زایینی

5 / ذو القعدة / 1428 کۆچی

(هۆیه‌ پیوسته‌کانی ده‌رچوواندنی)

به مه به سستی گونجانندی یاسا له گه لّ سیاسه تی ئابووری له هه ری می کوردستان و له پیناوی
به دیه پینانی ئامانجه کانی یاسا کاری ئابووری تایبته به وه به ره پینان و ئابووری بازار و
هاندانی بزوتنه وهی ئاوه دانی و وه به ره پینانه کان به شیوه یه کی گشتی و بو به دیه پینانی
دادپه روه ری و بو سوو ککردنی بارگرانی باج له سه ر شانی هاوولاتییان هم یاسایه
دهر چووینرا.